

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд на тема: ***“Технологични особености и консервационни проблеми при червенофигурна антична керамика с полихромна декорация и позлата от Аполония Понтика”*** с автор Даниела Александрова Чернева за получаване на образователната и научна степен “ДОКТОР” по научна специалност 5.10 “Технология на силикатите, свързващите вещества и труднотопимите неметални материали”

от проф. дхн инж. Веселин Василев Димитров, катедра “Технология на силикатите” при ХТМУ-София

Дисертационният труд на г-жа Даниела Чернева е написан на 116 страници, в които са включени 32 фигури и 13 таблици, както и списък на използваните 133 литературни източници. Представено е и приложение с 80 цветни фотографии. Научният труд се основава на общо 4 публикации: една публикувана в сборник доклади от Национална конференция по консервация и реставрация и три приети за отпечатване в Journal of the University of Chemical Technology and Metallurgy , Sofia, Archaeologia Bulgarica и Известия на Националния исторически музей, София. Докторантът има 4 участия в международни конференции.

Г-жа Даниела Чернева е родена през 1960 г. Завършила е Висш институт за изобразителни изкуства «Николай Павлович». Работила е като хоноруван преподавател в Национална художествена академия. В момента работи като водещ експерт реставратор към Централната лаборатория по консервация и реставрация при Национален исторически музей, София.

Представената ми за рецензиране работа засяга изследвания върху червенофигурна антична керамика с полихромна декорация и позлата от Аполония Понтика и показва взаимовръзката между история-археология-археометрия-силикатна химия и технология-консервация-реставрация. Акцентът пада върху силикатна технология, инструментални методи за анализ и консервация.

Литературният преглед е изключително изчерпателен и е пряко свързан с поставения научен проблем. Налице е един творчески анализ на известните данни в световен и национален мащаб по отношение на технологията и изследването на червенофигурна керамика с полихромна декорация и позлата, в т. ч. трудове на антични, средновековни и съвременни автори. Анализът на

данните води до важния извод, че разширено и задълбочено системно изследване на технологията на червенофигурна керамика с полихромия и позлата-тип «Керченски вази» от Аполония Понтика не е извършвано. Не са описани физико-химичните параметри на керемичния череп, черния фирнис, цветните покрития и техниките за декориране.

Изводите от литературния преглед позволяват на докторанта точно и ясно да формулира основните цели на дисертацията, а именно да се проучи и даде в обобщен вид използваната технология за производство на посочената керамика, като се анализират физико-химичните характеристики на керемичния череп и декоративното му покритие, както и да се представи методология за консервация.

Обекти на изследването са съдове от типа «Керченски вази (ойнохоета, хидрии, кратери, пеликети, лекити), няколко изделия с пластична украса и керемични мъниста с позлата.

За решаването на поставените задачи, особено в областта на фазовия и структурен анализ, г-жа Даниела Чернева е трябвало да се запознае с редица инструментални методи за анализ на материали в т. ч. оптична микроскопия, рентгено-флуоресцентен анализ, рентгенофазов анализ, ИЧ-спектроскопия, СЕМ, Мьосбауерова спектроскопия, атомно-силова микроскопия, ДТА, оптична емисионна спектроскопия. Всичко това безспорно е разширило кръгозора на г-жа Чернева като изследовател, в резултат на което тя успешно използва тези методи за охарактеризиране на античната керамика.

Основните резултати и научни и научно-приложни приноси в настоящата дисертация аз бих формулирал така:

- Извършено е обобщение и описание на предполагаемата технология за изготвяне на червенофигурна керамика с полихромия и позлата, отнасяща се до откритите артефакти в Созопол.
- Доказано е, че керамиката е изготвена от ниско-топима червеноизпичаща се глина, която е промита, обогатена на глинесто вещество и Fe_2O_3 .
- Доказани са фазови различия в изследваните образци, което предполага различен произход на керамиката-внос или местно производство.
- Доказано е, че керемичните образци са с висока водопоглъщаемост и ниска степен на спичане, което предполага температура около 900 °C.

-Доказано е различие във фазовия състав и структурата на червеното и черно покритие.

- Установена е природата на позлатата в изследваната керамика-листово злато с дебелина 1.5-10 μm и около 22 карата. Декорацията със златен варак се извършва директно, чрез залепване с органични адхезиви върху или без цветна подложка, полагане върху подложка от глина или полимент.

- Описана е технология за изготвяне, нанасяне и изпичане на черно оцветено фирнисово покритие в съвременни условия.

-Предложена е класификация на уврежданията на керамиката.

-Създадена е методология за консервация и реставрация на античната керамика.

Искам да отбележа, че аз бях вътрешен рецензент на този дисертационен труд. При запознаването ми с него възникнаха редица въпроси и критични бележки (общо 11 на брой), засягащи предимно интерпретацията на ИЧ-спектрите, Мьосбауеровите-спектри, представянето на резултатите от рентгенофазовия анализ, както и ДТА резултатите. Искам да подчертая, че г-жа Чернева е взела всички тези неща под внимание в последния вариант на дисертацията. Ето защо сега след прочитането на този последен вариант възникнаха само следните два въпроса:

1. Кой от използваните инструментални методи в работата дават най-изчерпателна фазова и структурна информация за изследваната червенофигурна антична керамика с полихромна декорация и позлата от Аполония Понтика?
2. В какви насоки ще се развиват едни бъдещи изследвания на тази древна керамика?

Общото ми впечатление от дисертацията е, че е налице един завършен по съдържание научен труд. Извършеният прецизен експеримент и получените нови резултати отговарят напълно на изискванията за един много добър дисертационен труд. Той има определен принос в обогатяване на познанията в областта на античната керамика от периода на късната гръцка античност в национален и световен план. По-голяма част от получените резултати са вече достояние на световната и наша научна общност. Авторефератът отразява основните научни резултати и приноси на работата.

Заключение

Като имам предвид научните и научно-приложни приноси, които вече изброих, стойността на получените резултати и аналитичния и прецизен подход при тяхната интерпретация, големият професионален опит на г-жа Чернева в областта, аз давам моята положителна оценка и препоръчвам на Уважаемото жури да подкрепи присъждането на образователната и научна степен «ДОКТОР» на г-жа Даниела Александрова Чернева.

4 декември 2012

РЕЦЕНЗЕНТ:

(проф. дхн Веселин Димитров)